

Orjinal Makale

Mizaç özelliklerine göre hemşirelik öğrencilerinde yaşamın anlamının belirlenmesi

● Gülay Taşdemir Yiğitoğlu,¹ ● Ebru Akbaş,² ● Nesrin Çunkuş²

¹Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli

²Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Bölümü, Denizli

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik ve mizaç özelliklerine göre yaşamın anlamının belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini ve örneklemini bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 2017–2018 Eğitim-Öğretim Bahar dönemindeki 1., 2., 3. ve 4. sınıfında okuyan araştırmaya katılmak isteyen 442 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, TEMPS-A Mizaç Ölçeği, Yaşamın Anlamı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı, yüzdelik, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H, Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Yaşamın Anlamı Ölçeği Var Olan Anlam alt boyutu ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği Depresif, Siklomitik ve İrritabl Mizaç alt boyutu arasında negatif yönde, Hipertimik Mizaç alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Yaşamın Anlamı Ölçeği Bulunmaya Çalışılan Anlamı ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği Depresif, Siklomitik, İrritabl ve Anksiyöz Mizaç alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Öğrencilerin taşıdığı baskın mizaç özellikleri ile yaşamda var olan anlam ve bulunmaya çalışılan anlam boyutlarında istatistiksel anlamlılık olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren ders içeriklerine yaşamın amacını, doyumunu arttıran kişilik özelliklerini geliştirici konu içerikleri eklenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik; mizaç; öğrenci hemşireler; yaşam.

Geleceğe yönelik amaçların belirlendiği ve planların yapıldığı üniversite döneminde bireyler yaşamlarını sorgulayarak, yaşama dair sorumluluk duygularını fark etmeye ve kendi için birçok önemli soruların cevaplarını bulmaya başlar. Liseden mezun olup üniversiteye gelmiş öğrenciler, bu dönemde gelişimsel olarak kimlik ve bağımsızlık kazanmaya devam ederken, yaşamın anlamını aramaya başlar ve bir amacı olduğunu hissetmek ister.^[1,2]

Yaşamda anlam, bireyin yaşamda amaç bulmasını ve bu amaçla yönelik ilerlemesi olarak ifade edilmektedir.^[3] Bu kavram, “anlamın varlığı” ve “anlam arayışı” şeklinde iki boyutlu olarak incelenmiştir.^[4] Yaşamda anlamın varlığı, insanların yaşamlarını ne derece önemli bulduğunu, anlam çıkardığını ve kavradığını ve bunun yanında ne ölçüde “amaçları/görevleri varmış”

gibi hissettiklerini ifade eder.^[5] Yaşamda anlam arayışı ise kişiyi yeni fırsatlara ve uğraşlara götürmeye teşvik eden, bireylerin kendi deneyimlerini anlamasına ve düzenlemesine imkân tanıyan yaşamın doğal ve sağlıklı olan yanıdır.^[6]

Bireylerin içinde buldukları yaşam koşullarına ve yaşam olaylarına bakış açıları, mizaç gibi kişilik özelliklerine ve olayları olumlu ya da olumsuz şekilde değerlendirmelerine göre farklılık gösterebilir.^[7] Bu farklılıkların bireylerin taşıdığı ağırlıklı mizaç özelliğine göre nasıl değiştiğini ortaya koymak önemli ve merak uyandırıcı olabilmektedir.

Mizaç, iletişim sürecinde insan davranışının dinamik ve duygusal yönünü karakterize eden bir kişilik özelliğidir.^[8] Yani, mizaç kişilerin duygusal denge konumlarını anlatmaktadır. Sık sık öfkelenmek, sıkılmak, kızmak, hareketli ya da hareketsiz olmak,

Konu hakkında bilinenler nedir?

- Bireylere bakım, yardım sağlama gibi çok önemli rolleri olacak olan öğrenci hemşirelerin fiziksel ve psikolojik sağlığı, bakım güçlerini etkileyecektir. Kişilerin sağlıklı, mutlu olmaları mizaç özellikleri açısından yaşamdaki anlamıyla ilişkilidir. Hayatı anlamlı olarak gören kişi mutlu, üretken olurken; anlamsız olduğunu düşünenler mutsuz olacak, üretkenliği azalacaktır.

Bu yazının bilinenlere katkısı nedir?

- Çalışmaya alınan öğrencilerin var olan anlam boyutunda, bulunmaya çalışılan anlama göre orta düzeyin üstünde olumlu bir orana sahip olduğu; mizaç özelliği olarak siklotimik ardından hipertimik mizaç özelliğinde oldukları; taşıdığı baskın mizaç özellikleri ile yaşamda var olan anlam ve bulunmaya çalışılan anlamda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Uygulamaya katkısı nedir?

- Eğitiminin ilk yıllarından itibaren ders içeriklerine yaşamın amacını, doyumunu arttıran kişilik özelliklerini geliştirici konu içerikleri eklenmelidir. Böylece öğrenci hemşirelerin bütüncül sağlığı olumlu etkilenecek, gelecekte daha üretken ve kaliteli bakım hizmetleri sunabileceklerdir. Çalışma, hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik ve mizaç özelliklerine göre yaşamın anlamının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

neşelenmek gibi bireylere göre değişen mizaç özellikleri bulunmaktadır.^[9,10]

Yaşamdaki en önemli amacı insan sağlığını korumaya ve geliştirmeye yönelik olan sağlık ekibinin önemli bir halkası da hemşirelik mesleğidir. Bu meslekteki bireylerin pozitif bakış açısına sahip, güler yüzlü, şefkatli, etik değerlere önem veren, yardımsever, empati yeteneği güçlü, sabırlı, rahat iletişim kurabilen bireyler olabilmeleri için; hem yaşama ve insana verilen değeri anlayabilmeleri hem de bazı mizaç özelliklerini taşımaları gerekmektedir. Ayan^[11] (2017) olumlu kişilik eğiliminin hem var olan anlamı hem de yaşam doyumunu arttırdığını, olumsuz kişilik eğiliminin ise bulunmaya çalışılan anlam düzeyini arttırdığını belirtmiştir. Ayrıca yaşamda anlamın varlığı, tükenmişlikle ve olumsuz duygudurumla karşılaşmamızı azaltarak daha az psikolojik stres yaşamamıza neden olmaktadır.^[12]

Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik ve mizaç özelliklerine göre yaşamın anlamının belirlenmesidir. Hemşirelik öğrencilerinin mizaç özellikleri ile yaşamdaki anlam düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmadığı ve bu açıdan literatüre katkısı olabileceği önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Araştırma amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinin yaşamda var olan ve bulunmaya çalışılan anlam düzeyleri, taşıdıkları mizaç özellikleri nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre yaşamda var olan anlam, bulunmaya çalışılan anlam düzeyleri ve taşıdıkları mizaç özellikleri nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin mizaç özellikleri ile yaşamın anlamı arasında bir ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem**Araştırmanın Tasarım Tipi**

Araştırma tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın evreni, Ege Bölgesi'ndeki bir ilin devlet üniversitesinde 2017–2018 Eğitim-Öğretim Bahar döneminde 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 600 hemşirelik bölümü öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş çalışmaya katılmak isteyen 442 (%74) hemşirelik öğrencisi örnekleme oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, TEMPS-A Mizaç Ölçeği ve Yaşamın Anlamı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür incelenerek hazırlanmıştır. Bu form öğrencilerin sosyodemografik ve kişisel özelliklerine ait bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır.

TEMPS-A Mizaç Ölçeği

Baskın duygulanım mizacı ve alt tiplerini değerlendirmek için Akiskal ve ark.^[13] tarafından düzenlenmiştir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini Vahip ve ark.^[14] (2005) tarafından yapılmış ve 99 maddeden oluşmaktadır. Kişinin tüm yaşamını göz önüne alarak "doğru" ve "yanlış" şeklinde doldurması gereken kendi kendini değerlendiren likert tipi bir ölçektir. Ölçek Depresif, Siklotimik, Hipertimik, İrritabl (sınırlı) ve Anksiyöz (endişeli) mizaçları belirleyen 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte depresif (18 madde), siklotimik (19 madde), hipertimik (20 madde), irritabl (18 madde) ve anksiyöz (24 madde) mizacı değerlendirmek için kesim noktaları sırasıyla 13, 18, 20, 13 ve 18 puandır. Her alt tipten alınan puan, o alt tip için hesaplanmış olan kesim noktasının üzerinde ise, kişinin o mizacı baskın olarak taşıdığı varsayılır.^[14] Bu çalışmada TEMPS-A'nın Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak belirlenmiştir.

Yaşamın Anlamı Ölçeği (YAÖ)

YAÖ bireylerin genel anlamda yaşamın anlamını anlayıp anlamadıklarını değerlendirmek amacıyla, Steger, Frazier, Oishi ve Kaler^[4] (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını, Demirdağ ve Kalafat^[15] (2015) yapmıştır. Ölçek Var Olan Anlam ve Bulunmaya Çalışılan Anlam olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Her alt boyut kendi içinde toplanarak 5-35 arasında değişen alt boyut toplam puanları elde edilir. İki alt boyut kavramsal olarak ayrı olduğu için genel bir toplam puan elde edilmez.

Yüksek skorlar yüksek anlam arayışına veya anlam varlığına işaret eder. Bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı Var Olan Anlam alt ölçeği için 0.83, Bulunmaya Çalışılan Anlam alt ölçeği için 0.87'dir.

Verilerin Toplanması

Öğrencilere ölçek formlarının uygulanma saati, ders program-

larına göre düzenlenmiş ve sınıflarda uygulanmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilerek, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler alınmıştır. Öğrenciler anketleri yaklaşık 15 dakikalık bir sürede tamamlamışlardır.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

İstatistiksel analizler SPSS 20.0 (IBM Corp. Released 2011. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 20.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket program kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleri ile karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleri ile karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde Spearman Korrelasyon katsayısı kullanılmıştır. Tüm veriler $p < .05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Etik İlkeler

Çalışma Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre gerçekleştirilmiş ve üniversitenin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 26.02.2018 tarih ve 60116787-020/14699 sayılı karar numarası ile etik onay alınmıştır. Çalışmanın gerçekleştirildiği üniversitenin fakülte dekanlığından ve çalışmada kullanılan ölçüklerin sahiplerinden yazılı izin alınmıştır. Çalışma kapsamına alınan öğrencilerden sözel onamları alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ve Sosyodemografik Değişkenlerine Göre YAÖ Puanları

Çalışmaya toplam 442 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaş ortalamasının 20.36 ± 1.72 olduğu tespit edilmiştir. Yaş grubu olarak 201 kişinin (%45.5) 19–20 yaş, 145 kişinin (%32.8) 21–22 yaş, 53 kişinin (%12.0) 18 yaş ve 43 kişinin (%9.7) 23 yaş ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Cinsiyet açısından 374 kişinin (%84.6) kadın ve 68 kişinin (%15.4) erkek olduğu belirlenmiştir. 126 kişinin (%28.5) 4.sınıf, 125 kişinin (%28.3) 1. sınıf, 123 kişinin (%27.8) 2. sınıf ve 68 kişinin (%15.4) 3. sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. 343 kişinin (%77.6) 1–3 arasında kardeşi, 69 kişinin (%15.6) 4 ve üzeri kardeşi olduğu ve 30 kişinin (%6.8) tek çocuk olduğu saptanmıştır. Ebeveynin çocuğuna karşı tutumu açısından 225 kişinin (%50.9) koruyucu, 108 kişinin (%24.4) demokratik, 48 kişinin (%10.9) otoriter, 43 kişinin (%9.7) demokratik-koruyucu ve 18 kişinin (%4.1) ilgisiz olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin depresif belirti gösterme açısından 385 kişinin (%87.1) depresif belirtilerinin olmadığı ve 297 kişinin (%67.2) ruhsal travma yaşamadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya alınanların cinsiyetlerine göre Bulunmaya Çalışılan Anlam alt boyutunda, kardeş sayısına ve ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumuna göre Var Olan Anlam alt boyutunda istatistiksel anlamlılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca depresif belirti durumlarına göre Var Olan Anlam ve Bulunmaya Çalışılan Anlam alt boyutlarında, ruhsal travma yaşama durumlarına göre Var Olan Anlam alt boyutunda istatistiksel anlamlılık saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 1).

Katılımcıların cinsiyet ve sınıfa göre Var Olan Anlam alt boyutunda; sınıf, kardeş sayısı, ebeveyn tutumu, ruhsal travma yaşama durumuna göre Bulunmaya Çalışılan Anlam alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p > 0.05$) (Tablo 1).

Öğrencilerin Sosyodemografik Değişkenlerine Göre TEMPS-A Mizaç Ölçeği Puanları

Öğrencilerin sosyodemografik değişkenlerine göre TEMPS-A Mizaç Ölçeği puanlarının dağılımı Tablo 2'dedir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Hipertimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0.05$). Ebeveyn tutumları açısından depresif ve irritabl mizaç; öğrencilerin depresif belirtilerine göre Depresif, Siklotimik, Hipertimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç; ruhsal travma yaşama durumlarına göre Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulgulanmıştır ($p < 0.05$).

Hemşirelik Öğrencilerinin YAÖ ve TEMPS-A Mizaç Ölçeği Puan Ortalamaları

Öğrencilerin YAÖ ve TEMPS-A Mizaç Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 3'te yer almaktadır. Öğrencilerin YAÖ Var Olan Anlam alt boyutu puan ortalamaları 25.12 ± 6.33 , Bulunmaya Çalışılan Anlam puan ortalaması 22.74 ± 7.00 'dir. Öğrencilerin TEMPS-A Mizaç Ölçeği Depresif alt boyutu puan ortalaması 5.64 ± 3.27 , Siklotimik 10.13 ± 4.69 , Hipertimik 9.28 ± 4.16 , İrritabl 4.45 ± 3.74 ve Anksiyöz alt boyutu puan ortalaması 8.52 ± 5.18 'dir.

Öğrencilerin YAÖ ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği Arasındaki İlişki

YAÖ Var Olan Anlam alt boyutu ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç alt boyutu arasında negatif yönde; Hipertimik mizaç alt boyutu arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. YAÖ Bulunmaya Çalışılan Anlam alt boyutu ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç alt boyutu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 4).

Tartışma

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin baskın olduğu mizaç özellikleri ile yaşamın anlamı arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik değişkenlerine göre YAÖ puanlarının dağılımı (n=442)

Değişken	n	YAÖ Alt Ölçekler	
		Var Olan Anlam	Bulunmaya Çalışılan Anlam
		Median [Min-Max]	Median [Min-Max]
Cinsiyet			
Kadın	374	26.0 [5.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
Erkek	68	24.5 [8.0–35.0]	25.5 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-1.286	Z=-2.054
Olasılık		p=0.198	p=0.040**
Sınıf			
1. Sınıf	125	25.0 [11.0–35.0]	25.0 [7.0–35.0]
2. Sınıf	123	25.0 [5.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
3. Sınıf	68	25.5 [8.0–35.0]	24.0 [5.0–35.0]
4. Sınıf	126	27.0 [5.0–35.0]	22.0 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=2.869$	$\chi^2=6.186$
Olasılık		p=0.412	p=0.103
Kardeş sayısı			
Tek çocuk	30	23.5 [10.0–35.0]	22.0 [5.0–35.0]
1–3 kardeş	343	25.0 [5.0–35.0]	24.0 [5.0–35.0]
4 ve üzeri çocuk	69	27.0 [8.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=7.698$	$\chi^2=0.043$
Olasılık		p=0.021**	p=0.979
Ebeveynin çocuğuna tutumu			
İlgisiz	18	23.0 [12.0–35.0]	24.5 [5.0–35.0]
Demokratik	108	25.5 [5.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
Otoriter	48	22.0 [5.0–35.0]	22.0 [5.0–35.0]
Koruyucu	225	26.0 [8.0–35.0]	24.0 [5.0–35.0]
Demokratik ve koruyucu	43	27.0 [19.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=11.739$	$\chi^2=2.547$
Olasılık		p=0.019**	p=0.636
Depresif belirti			
Var	57	21.0 [10.0–35.0]	26.0 [5.0–35.0]
Yok	385	26.0 [5.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-5.880	Z=-2.408
Olasılık		p=0.000**	p=0.016**
Ruhsal travma yaşama			
Travma yaşamış	145	24.0 [8.0–35.0]	25.0 [5.0–35.0]
Travma yaşamamış	297	26.0 [5.0–35.0]	23.0 [5.0–35.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-2.855	Z=-1.780
Olasılık		p=0.004**	p=0.075

YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; Min: Minimum; Max: Maksimum; **p<0.05. *Normal dağılıma sahip olmayan iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" test (Z-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanılmıştır.

tir. Çalışmada öğrenci hemşirelerin Var Olan Anlam boyutunun, Bulunmaya Çalışılan Anlam boyutuna göre orta düzeyin üstünde olumlu bir puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu çalışmaya katılan öğrenci hemşirelerin yaşamlarını önemli ve anlamlı bulduğunu, amaçlarının ve görevlerinin farkında olduklarını göstermektedir. Bu da hemşirelik gibi önemli bir mesleği yapacak grubun fiziksel ve ruhsal sağlıkla-

rını olumlu etkilerken hasta bakım kalitesi üzerinde olumlu bir etkisinin olabileceğini düşündürmektedir.

Kişinin yaşamda bir anlama ulaşmasının üç temel yolu vardır. İlki bir eser yaratmak ya da bir iş yapmaktır. İkincisi bir şey yaşamak ya da bir insanla etkileşime girmektir. Üçüncüsü değiştiremeyeceği bir kaderle yüz yüze gelip umutsuz bir durumun içerisinde zaferle çıkabilmektir.^[16] Her mizaç özelliğinin ken-

Tablo 2. Öğrencilerin sosyodemografik değişkenlerine göre TEMPS-A Mizaç Ölçeği puanlarının dağılımı (n=442)

Değişken	n	TEMPS-A Mizaç Ölçeği				
		Depresif Mizaç	Siklotimik Mizaç	Hipertimik Mizaç	İrritabl Mizaç	Anksiyöz Mizaç
		Median [Min-Max]	Median [Min-Max]	Median [Min-Max]	Median [Min-Max]	Median [Min-Max]
Cinsiyet						
Kadın	374	5.0 [0.0–16.0]	10.0 [0.0–25.0]	9.0 [0.0–20.0]	4.0 [0.0–17.0]	8.0 [0.0–24.0]
Erkek	68	5.0 [0.0–14.0]	10.5 [0.0–18.0]	11.0 [0.0–19.0]	5.0 [0.0–17.0]	7.0 [0.0–19.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-0.877	Z=-0.244	Z=-2.765	Z=-2.077	Z=-2.340
Olasılık		p=0.381	p=0.808	p=0.006**	p=0.038**	p=0.019**
Ebeveynin tutumu						
İlgisiz	18	6.5 [3.0–16.0]	12.0 [2.0–18.0]	9.0 [1.0–17.0]	4.5 [0.0–15.0]	10.0 [0.0–23.0]
Demokratik	108	5.0 [0.0–14.0]	9.0 [0.0–25.0]	10.0 [0.0–17.0]	4.0 [0.0–17.0]	7.0 [0.0–24.0]
Otoriter	48	7.0 [0.0–13.0]	11.0 [1.0–18.0]	8.0 [2.0–17.0]	5.0 [0.0–15.0]	10.0 [0.0–21.0]
Koruyucu	225	5.5 [0.0–16.0]	11.0 [0.0–18.0]	9.0 [0.0–20.0]	3.0 [0.0–17.0]	8.0 [0.0–23.0]
Demokratik ve koruyucu	43	5.0 [1.0–15.0]	9.0 [0.0–19.0]	10.0 [2.0–17.0]	3.0 [0.0–12.0]	7.0 [0.0–21.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=14.961$	$\chi^2=7.861$	$\chi^2=5.060$	$\chi^2=11.790$	$\chi^2=7.434$
Olasılık		p=0.005**	p=0.097	p=0.281	p=0.019**	p=0.115
Depresif belirti						
Var	57	8.0 [0.0–16.0]	14.0 [0.0–19.0]	7.0 [2.0–18.0]	6.0 [0.0–17.0]	12.0 [0.0–23.0]
Yok	385	5.0 [0.0–16.0]	10.0 [0.0–25.0]	9.0 [0.0–20.0]	3.0 [0.0–17.0]	7.0 [0.0–24.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-5.049	Z=-5.654	Z=-2.734	Z=-4.845	Z=-5.393
Olasılık		p=0.001**	p=0.001**	p=0.006**	p=0.001**	p=0.001**
Ruhsal travma						
Var	145	6.0 [0.0–16.0]	11.0 [0.0–18.0]	9.0 [0.0–20.0]	4.0 [0.0–17.0]	9.0 [0.0–23.0]
Yok	297	5.0 [0.0–16.0]	10.0 [0.0–25.0]	9.0 [0.0–19.0]	3.0 [0.0–17.0]	7.0 [0.0–24.0]
İstatistiksel analiz*		Z=-4.611	Z=-3.252	Z=-1.292	Z=-2.428	Z=-3.482
Olasılık		p=0.001**	p=0.001**	p=0.196	p=0.015**	p=0.001**

Min: Minimum; Max: Maksimum; **p<0.05. *Normal dağılıma sahip olmayan iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" test (Z-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanılmıştır.

dini gerçekleştirmede oluşturduğu hedefler, hedeflerine ulaşmak için izlediği yol, yaşamdaki anlam arayışı ve yaşama verdiği anlam farklıdır. Bu farklılaşmaya etki eden dışsal ve içsel faktörler bulunmaktadır. Bunlar; kişinin sosyal destek ağı, ekonomik durumu, ailesel ve çevresel koşulları gibi dışsal; cinsiyet, taşıdıkları mizaç özelliği gibi doğuştan getirdiği içsel faktörlerdir. Bu koşullar uygun şekilde bir araya geldiğinde, bireylerin kendilerine olan ve yaşama dair farkındalıkları artar. Böylece kişi dengeli bir hayat sürebilir. Yapılan bazı çalışmalarda cinsiyete göre kız ve erkek öğrencilerin yaşamın anlamı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.^[4,17-21] Bu çalışmada ise cinsiyet faktörü anlamlı farklılık göstermiş ve erkeklerin bulunmaya çalışılan Anlam alt boyutu kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Demirbaş Çelik'in^[22] (2016) çalışmasında ise yaşamın var olan anlam boyut düzeyi kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. Yine benzer şekilde üniversite öğrencilerine yönelik yaşam amacı ile ilgili yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin içsel ve dışsal amaç türlerinde daha yüksek puan

aldıkları vurgulanmıştır.^[23] Taş^[24] (2011) yaşamın anlamını çeşitli değişkenlerle incelediği çalışmasında, erkeklerin bulunmaya çalışılan anlamın kadınların puanlarından daha yüksek olmasını, büyük ölçüde toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirmişti. Kadınların yaşam alanlarına ilişkin (evdeki rolleri, iş hayatı, sosyal ilişkiler gibi) erkeklere göre daha fazla sorumlulukları yerine getirmesi ve bu faaliyetleri yerine getirirken duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmelerinden dolayı duygusal doyum yaşamaları var olan durumlarından memnun olup arayışa girmemelerine sebep olduğunu ifade etmektedir. Erkeklerin ise kendilerinden beklenen iş bulma ve maddi fırsatlar yaratabilme, sosyal ilişkilerinde duygularını rahat ifade edememelerinden dolayı yaşamda daha çok anlam arayışı içinde hissetmelerine sebep olabildiğini belirtmektedir. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde bulunmaya çalışılan anlam arayışının erkeklerde yüksek olmasının nedeninin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılardan kaynaklandığı, kadınların Türkiye'de ev ve iş hayatındaki sorumluluklarının fazla olma-

Tablo 3. Öğrencilerin YAÖ ve TEMPS-A Mizaç Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı (n=442)

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Median	Minimum	Maximum
Yaşamın Anlamı					
Var Olan Anlam	25.12	6.33	26.0	5.0	35.0
Bulunmaya Çalışılan Anlam	22.74	7.00	23.0	5.0	35.0
TEMPS-A Mizaç					
Depresif	5.64	3.27	5.0	0.0	16.0
Siklotimik	10.13	4.69	10.0	0.0	25.0
Hipermitik	9.28	4.16	9.0	0.0	20.0
İrritabl	4.45	3.74	4.0	0.0	17.0
Anksiyöz	8.52	5.18	8.0	0.0	24.0

YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği.

Tablo 4. Öğrencilerin YAÖ ile TEMPS-A Mizaç Ölçeği arasındaki ilişkinin dağılımı (n=442)

Korelasyon*	TEMPS-A Mizaç Ölçeği					
	Depresif	Siklotimik	Hipermitik	İrritabl	Anksiyöz	
Yaşamın Anlamı Ölçeği						
Var Olan Anlam	r	-0.304	-0.376	0.180	-0.347	-0.227
	p	0.0001**	0.0001**	0.0001**	0.0001**	0.0001**
Bulunmaya Çalışılan Anlam	r	0.193	0.246	0.011	0.144	0.196
	p	0.0001**	0.0001**	0.820	0.002**	0.0001**

*Normal dağılıma sahip olmayan iki nicel değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesinde "Spearman" korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

**p<0.05; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği.

sından dolayı bulunmaya çalışılan anlam arayışının düşük olduğunu düşündürmektedir.

Literatürde sosyodemografik değişken olarak pek karşılaştırılmayan kardeş sayısı bizim çalışmamızda farklılık göstermiş, 4 ve üzeri kardeşi olan öğrencilerin var olan anlam puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Adler^[25] (2012) aile içi deneyimler ve kardeşlerle olan ilişkilerin yaşam tarzının gelişmesine katkıda bulunduğunu ve algılarımızı, düşüncelerimizi, hislerimizi, davranışlarımızı belirlediğini, yaşamın gerçek anlamının başkalarına katkı ve onlarla işbirliği olduğunu ifade etmiştir. Çalışmamızdaki bu bulgu ailede kardeş sayısı fazlaştıkça bireylerin yaşamda istek ve beklentilerini karşılamak için daha çok mücadele yoluna gitmeyi öğrendiklerini, bencil bir anlayışa sahip olmadan duygusal paylaşımı, yardımlaşmayı öğrendiklerini ve bunların yaşamın anlamının oluşumunda hız kazandırabileceğini düşündürmektedir.

Yüksel^[21] (2013) çalışmasında otoriter ebeveyni olan gençlerin şu anki yaşamlarında anlam bulamadığını ve geleceğe ilişkin yaşam anlamını aramakta olduklarını belirtmiştir. Demir ve Murat'ın^[26] (2017) çalışmasında ortaya koyduğu gibi bizim çalışmamızda da otoriter olan ailelerin çocuklarının Var Olan Anlam alt boyutu puanı, koruyucu, demokratik, koruyucu ve demokratik olan ailelere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn tutumlarının otoriter bir şekilde sunulmasının

çocuklar üzerinde olumsuz etki ettiği ve var oluşlarına engel olduğu bu nedenle de yaşamdan ne istediklerini, ne hissettiklerini algılayamamalarına ve var olan anlam konusunu henüz keşfedememelerine sebep olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın önemli bulgularından bir diğeri de depresif belirtisi olan ve ruhsal travma yaşayan bireylerin var olan anlam puanlarının düşük olmasıdır. Yapılan bir çalışmada yaşamın anlamlı oluşu negatif duyguların (umutsuzluk, mutsuzluk, kederli duygudurum, kaygı) az olması ile ilişkilendirilmiş ve ruhsal sağlık için olumlu bir durum olarak belirtilmiştir.^[27] Hedayati ve Khazaei^[28] (2014) de çalışmasında, yaşamda anlam skoru yüksek olan bireylerin daha fazla umut taşıdıklarını gözlemlemiş ve depresyon ile yaşamda anlam arasında negatif bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bizim çalışmamızda da literatürü destekler nitelikte olup, depresif belirti gösteren bireylerin ve ruhsal travma öyküsü olanların anlam puanlarının düşük olmasının nedenini bu bireylerde hayata dair ilgi ve zevkin kaybolması, amaçsızlık duygusunun hakim olması şeklinde yorumlanabilir. Mizaç duygusal yönü gösteren önemli bir kişilik özelliğidir ve farklı mizaç tipleri bulunmaktadır. Depresif mizaçta olanlar rüjü düşünme, kendini suçlama, utangaçlık, kendine güven duymama; hipertimik mizaçtakiler ise hayata karşı olumlu, mutlu, sosyal, kendinden emin, yaratıcı, pratik kişilik özellikleri, uyku gereksinimi az ve liderlik özellikleri bulunmaktadır. Siklotimik mizaç genelde ruh halinin değişken olması, enerji seviyesi-

nin, öz güveninin ve sosyal ilişkilerinin istikrarlı olmamasıdır. İrritabl mizaç, siklotimik mizaç tipiyle kısmen ortak noktaları bulunmaktadır. Aralarındaki farkın irritabl mizaç tipinde görülen çok yüksek enerji ve düşük empati seviyesidir. Bu kişiler olaylara şüpheyle yaklaşır ve daha eleştirel bakarlar. Anksiyöz mizaç tipi ise yaşananlar karşısında endişe duyan, olumsuz sonuçları kafasından atamayan bireylerdir.^[9,10] Her birey bu mizaç tiplerinin birden fazlasının özelliklerini taşır. Ancak bazı mizaç tiplerini daha yoğun deneyimleyerek baskın mizaç tiplerini ortaya koyarlar.

Bu çalışmada öğrencilerin Siklotimik mizaç tipinin ardından Hipertimik mizaç özelliğinde oldukları saptanmıştır. Bahrami ve Yousefi'nin^[29] (2011) yaptığı bir çalışmada kızların kaygıyı kontrol edemeyeceklerine yönelik bir inanç içinde oldukları belirtilmektedir. Bu inanç kızların kaygıyı yenmekten kaçınmasına sebep olmakta ve bu bireyler kaygı sebebiyle daha fazla duygusal sorunlarla karşılaşmaktadır. Blöink, Brieger, Akiskal ve Marneros^[30] (2005) çalışmasında erkeklerin irritabl mizaç alt ölçeğinde kadınlara göre daha yüksek skor aldığını belirtmektedir. Vázquez, Tondo, Mazzarini ve Gonda^[31] (2012) yaptığı bir incelemede, toplamda 5170 katılımcıdan elde edilen veriler; erkeklerin hipertimik mizaç özelliklerini, kadınların ise anksiyöz, depresif ve siklotimik mizaç özelliklerini daha fazla sergilediğini ortaya koymuştur. Bizim bulgumuz literatür bilgisini destekleyecek şekilde, erkeklerin Hipertimik ve İrritabl mizaç, kadınların ise Anksiyöz mizaç özellikleri daha baskın bulunmuş ve bu sonuçlar cinsiyet özelliklerinin mizaçta etkili olabileceğini desteklemiştir.

Demokratik ebeveyn tutumu ile yetişen çocuklar genelde sosyal iletişim becerileri olan, sorumluluk bilinci gelişmiş, kendi adına karar verebilen, tartışma ve uzlaşma becerileri olan bireyler olmaktadır. Otoriter ebeveynlerin çocukları ise, bağımsız olmaktan çok disipline önem verilen bir çevrede büyüdüklerinden, isyankar veya bağımlı kişilikler geliştirmeye daha yatkındırlar.^[32,33] Bu kişilerin pasif kişilikte, çekingen özelliklerde, aşırı hassas ve başkalarının etkisinde kolaylıkla kalabilen bir yapıda olduğu ve toplumsal denetimin zayıf kaldığı zamanlarda duygusal açlık, hırs ve güdülerle ilgili dengesiz hareketlerinde görüldüğü belirtilmektedir.^[34] Baer ve ark.^[35] (2015) yaptığı çalışmada annenin koruyucu ve müdahale edici tutumu ile çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişki incelenmiş ve müdahalecilik arttıkça çocuğun sosyal işlevselliğinin düştüğü gözlemlenmiştir. Literatürde de ifade edildiği gibi çocuğun büyüüp yetiştiği aile ortamı mizaç özellikleri açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Literatür doğrultusunda çalışmamızda otoriter olan ailelerin çocuklarının demokratik, koruyucu ve demokratik ailelerin çocuklarına göre Depresif ve İrritabl mizaç özelliklerinin daha baskın olduğu belirlenmiştir. Bu da otoriter ailede sergilenen baskıcı ve kısıtlayıcı tutumların bireylerin mizaç özelliklerini etkilediği bilgisini desteklemektedir.

Japonya'da TEMPS-A ölçeği kullanılarak hemşirelerle yapılan bir çalışmada, anksiyöz ve depresif mizaç özellikleri baskın olan bireylerin strese ve stresin fiziksel ve duygusal etkilerine karşı daha savunmasız olduğu bulgulanmıştır.^[36] Karam ve ark.^[37] (2010) yaptığı bir çalışmada anksiyöz mizaç tipinin,

özellikle anksiyete ve depresif bozukluklar açısından güçlü bir belirleyici olduğunu saptamıştır. Hipertimik mizaç tipinin ise birçok ruh sağlığı bozukluğuna karşı koruyucu bir rol üstlendiği bulunmuştur. Genel olarak hipertimik mizaç tipinde ruh sağlığı bozukluğu görülme yaygınlığı, diğer tüm mizaç tiplerine göre daha az bulunmuştur. Bu bilgilere paralel olarak çalışmamızda da depresif belirti gösterenlerin depresif, siklotimik, irritabl ve anksiyöz mizaç; depresif olmayanların ise hipertimik mizaç özelliklerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu literatürde de görüldüğü gibi mizaç özelliklerinin ruhsal sağlık üzerine önemli etkisini göstermektedir.

Bireylerin travmatik yaşam olayları ile sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmesine olanak veren, mizaç ve kişilik gibi yapısal özellikleri ve sorun çözme becerisi gibi özgün yetenekleri bir arada olmalıdır.^[38,39] Çalışmamızda ruhsal travma geçirenlerin Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizacının, ruhsal travma geçirmeyenlere göre daha baskın olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi olumsuz yaşam olayları bireylerin mizacını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mizaç özellikleri ile yaşamın anlamı arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin Var Olan Anlam puanları azaldıkça, Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç puanları artmıştır. Var Olan Anlam puanları arttıkça ise Hipertimik mizaç puanlarında artış olduğu belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Dembinska-Krajewska ve Rybakowski^[40] (2014) adolesan ve yetişkin bireylerin mizaç özellikleriyle yaşamın anlamsızlığı düşüncesi ve intihar davranışları arasında önemli ilişkiler bulgulanmıştır. Frankl^[16] (2018) anlamsızlık duygusunun patolojik bir tepkiye, davranışlara neden olabileceğini ifade etmiştir. Vázquez ve ark.^[41] (2018) intihar girişiminde bulunan bireylerin anksiyöz, irritabl, siklotimik ve depresif mizaç özellikleri gösterdiğini ve ek olarak TEMPS-A ölçeğinde hipertimik mizaç özellikleri skorunun azaldıkça intihar düşüncelerinin ve umutsuzluğun arttığını ifade etmişlerdir.

Krok^[42] (2017) kişisel başarıya, samimi ve doyurucu ilişkiye, dinsel değerlere ve iyi bir çevreye sahip olan gençlerin yaşamda anlam bulduğunu ifade etmiştir. Bu bireylerin yaşamdan memnuniyetlerinin ve olumlu duygularının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yaşamda bulunmaya çalışılan anlam ise, olumsuz durumlarla ilişkilendirilmiştir. Çalışmamızda Bulunmaya Çalışılan Anlam puanı arttıkça, Depresif, Siklotimik, İrritabl ve Anksiyöz mizaç puanları artış göstermiştir. Bu durum yaşamda henüz var olan anlamı bulamayan ve arayış gösteren bireylerin sahip olduğu mizaç özelliklerinin bir yansıması olduğunu düşündürmektedir.

Sınırlılıklar

Elde edilen veriler çalışma yapılan hemşirelik bölümü öğrencileri ile sınırlıdır. Bu nedenle veriler genellenemez. Ayrıca çalışmada kullanılan veri toplama ölçekleri öğrencilerin öz bildirimine dayanmaktadır.

Sonuç

Çalışmaya alınan öğrencilerin var olan anlam boyutunun orta düzeyin üstünde olumlu olduğu; mizaç özelliği olarak ruh halinde değişkenlik olan siklotimik ardından hayata karşı olumlu tavır özelliğinde olan hipertimik oldukları; taşıdıkları baskın mizaç özellikleri ile yaşamda var olan anlam ve bulunmaya çalşılan anlam arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

Üniversite eğitimleri boyunca hemşire öğrenciler mizaç özellikleri göz önüne alınarak sorumluluk alma ve karar verme becerilerini geliştirebilmeleri için desteklenmeli ve danışmanlık hizmeti verilmelidir. Eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren ders içeriklerine yaşamın amacını, doyumunu arttıran kişilik özelliklerini geliştirici konu içerikleri eklenmelidir. Böylece öğrenci hemşirelerin bütüncül sağlığı olumlu etkilenecek, gelecekte daha üretken ve kaliteli bakım hizmetleri sunabileceklerdir.

Buna benzer çalışmaların daha geniş örneklem gruplarıyla farklı bölgelerde eğitim gören hemşirelik öğrencileri ve diğer bölümlerde eğitim gören öğrencilerle yapılarak sonuçların karşılaştırılması önerilebilir.

Ülkemizde öğrenci hemşirelerde mizaç özelliklerinin ve yaşamın anlamının bir arada değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışmanın ilk olma özelliği açısından literatüre katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Çıkar çatışması: Bildirilmemiştir.

Hakem değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazarlık katkıları: Konsept – G.T.Y., E.A.; Dizayn – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Denetim – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Finansman – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Materyal – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Veri toplama veya işleme – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Analiz ve yorumlama – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Literatür arama – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Yazan – G.T.Y., E.A., N.Ç.; Kritik revizyon – G.T.Y.

Kaynaklar

- Rickwood D, Deane FP, Wilson CJ, Ciarrochi J. Young people's help-seeking for mental health problems. *Aust e-J Adv Mental* 2005;4:218–51.
- Adams CM. Calling and career counseling with college students: finding meaning in work and life. *J Coll Couns* 2012;15:65–80.
- Steger MF. Making meaning in life. *Psychol Inq* 2012;23:381–5.
- Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M. The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *J Couns Psychol* 2006;53:80–93.
- Steger MF, Oishi S, Kashdan TB. Meaning in life across the life span: levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood. *J Posit Psychol* 2009;4:43–52.
- Steger MF, Kashdan TB, Sullivan BA, Lorentz D. Understanding the search for meaning in life: personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *J Pers* 2008;76:199–228.
- Kutlu M, Balci S, Yılmaz M. İletişim beceri eğitiminin öğrencilerin kendini ayarlama ve iyimserlik düzeylerine etkisi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2004.
- Aliyev R. *Psixologiya*. Bakü: Gamma Servis Matbaası; 2003.
- Rovai L, Maremmanni AG, Rugani F, Bacciardi S, et al. Do Akiskal & Mallya's affective temperaments belong to the domain of pathology or to that of normality. *Eur Rev Med Pharmacol Sci* 2013;17:2065–79.
- Sayin A, Aslan S. Duygudurum bozuklukları ile huy, karakter ve kişilik ilişkisi. *Türk Psikiyatri Derg* 2005;16:276–83.
- Ayan A. Makyavelist kişilik eğilimi algılarının yaşamın anlamı ve yaşam doyumu üzerine etkisi. *Manag Econ Res J* 2017;24:53–72.
- Barnett MD, Moore JM, Garza CJ. Meaning in life and self-esteem help hospice nurses withstand prolonged exposure to death. *J Nurs Manag* 2019;27:775–80.
- Akiskal HS, Placidi GF, Maremmanni I, Signoretta S, et al. TEMPS-I: delineating the most discriminant traits of the cyclothymic, depressive, hyperthymic and irritable temperaments in a nonpatient population. *J Affect Disord* 1998;51:7–19.
- Vahip S, Kesebir S, Alkan M, Yazıcı O, et al. Affective temperaments in clinically-well subjects in Turkey: initial psychometric data on the TEMPS-A. *J Affect Disord* 2005;85:113–25.
- Demirdag S, Kalafat S. Meaning in life questionnaire (MLQ): the study of adaptation to Turkish, validity, and reliability. *Inonu University Journal of The Faculty of Education* 2015;16:83–95.
- Frankl VE. *İnsanın anlam arayışı*. (Translation editor, Budak S). İstanbul: Okuyan Yayınları; 2018.
- Baş V, Hamarta E. Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi* 2015;13:369–91.
- Demirbas N. Yaşamda anlam ve yılmazlık. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2010.
- Kiang L, Fuligni AJ. Meaning in life as a mediator of ethnic identity and adjustment among adolescents from Latin, Asian, and European American backgrounds. *J Youth Adolesc* 2010;39:1253–64.
- Soylemez A. Manevi zekanın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2016.
- Yüksel R. Genç yetişkinlerde aşk tutumları yaşamın anlamı. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2013.
- Demirbas Celik N. The relationship between meaning in life and the purpose of life for university students. *Mediterranean Journal of Humanities* 2016;5:133–41.
- İlhan T, Özbay Y. Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2010;4:109–18.
- Tas I. Öğretmenlerde yaşamın anlamı yaşam doyumunu sosyal karşılaştırma ve iç-dış kontrol odağının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2011.
- Adler A. *Yaşamın Anlam ve Amacı* (Translation editor, Sipal K). Ankara: Say Yayınları; 2012.
- Demir R, Murat M. Investigating teacher candidates' happi-

- ness, optimism, meaning in life and life satisfaction. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 2017;7:347–78.
27. Feldman DB, Snyder CR. Hope and the meaningful life: theoretical and empirical associations between goal-directed thinking and life meaning. *J Soc Clin Psychol* 2005;24:401–21.
  28. Hedayati MM, Khazaei MM. An investigation of the relationship between depression, meaning in life and adult hope. *Procedia Soc Behav Sci* 2014;114:598–601.
  29. Bahrami F, Yousefi N. Females are more anxious than males: a metacognitive perspective. *Iran J Psychiatry Behav Sci* 2011;5:83–90.
  30. Blöink R, Brieger P, Akiskal HS, Marneros A. Factorial structure and internal consistency of the German TEMPS-A scale: validation against the NEO-FFI questionnaire. *J Affect Disord* 2005;85:77–83.
  31. Vázquez GH, Tondo L, Mazzarini L, Gonda X. Affective temperaments in general population: a review and combined analysis from national studies. *J Affect Disord* 2012;139:18–22.
  32. Hoskins D. Consequences of parenting on adolescent outcomes. *Societies* 2014;4:506–31.
  33. Steinberg LD, Silk JS. Parenting adolescents. In: Bornstein MH, editor. *Handbook of parenting volume 1 children and parenting*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers; 2002. p. 103–35.
  34. Aksoy P. Aile içi ilişkiler ve iletişim. In: Baran G, editor. *Aile yaşam dinamiği*. Ankara: Pelikan Yayıncılık; 2016. s. 67–103.
  35. Baer J, Schreck M, Althoff RR, Rettew D, Harder VS, Ayer L, et al. Child temperament, maternal parenting behavior, and child social functioning. *J Child Fam Stud* 2015;24:1152–62.
  36. Kikuchi Y, Nakaya M, Ikeda M, Takeda M, Nishi M. Job stress and temperaments in female nurses. *Occup Med* 2013;63:123–8.
  37. Karam EG, Salamoun MM, Yeretian JS, Mneimneh ZN, Karam AN, Fayyad J, et al. The role of anxious and hyperthymic temperaments in mental disorders: a national epidemiologic study. *World Psychiatry* 2010;9:103–10.
  38. Townsend CM. *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinin Temelleri Kanıta Dayalı Uygulama Bakım Kavramları*. (Translation editors, Özcan CT, Gürhan N). Ankara: Akademi Yayınları; 2016.
  39. Campbell-Sills L, Cohan SL, Stein MB. Relationship of resilience to personality, coping, and psychiatric symptoms in young adults. *Behav Res Ther* 2006;44:585–99.
  40. Dembinska-Krajewska D, Rybakowski J. The temperament evaluation of memphis, pisa and san diego autoquestionnaire (TEMPS-A)-an important tool to study affective temperaments. *Psychiatr Pol* 2014;48:261–76.
  41. Vázquez GH, Gonda X, Lolich M, Tondo L, Baldessarini RJ. Suicidal risk and affective temperaments, evaluated with the TEMPS-A Scale: a systematic review. *Harv Rev Psychiatry* 2018;26:8–18.
  42. Krok D. When is meaning in life most beneficial to young people? styles of meaning in life and well-being among late adolescents. *J Adult Dev* 2017;25:96–106.